

ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Информација о монетарним и фискалним кретањима

МАРТ 2023. ГОДИНЕ

НОВИ САД, МАЈ 2023. ГОДИНЕ

Садржај

I Општи преглед монетарних и фискалних кретања	2
II Монетарна кретања	3
Референтна каматна стопа НБС.....	3
Каматне стопе	4
Токови капитала из иностранства	6
Курс динара	6
Девизне резерве.....	7
Орочени депозити.....	8
Кредити	10
III Фискална кретања	10
Фискални резултат опште државе	14
Фискални резултат опште државе по нивоима власти	14
Јавни дуг опште државе и централног нивоа власти	15
Извор података.....	17

I Општи преглед монетарних и фискалних кретања

Међугодишња инфлација у Србији је у априлу 2023. године износила 15,1%, док је на месечном нивоу износила 0,7%.

Референтна каматна стопа Народне банке Србије (НБС) је у мају 2023. задржана на нивоу из априла, од 6,0%.

Просечна каматна стопа на нове кредите привреди је у марту 2023. године износила 6,5% (на динарске кредите), односно 6,1% (на евроиндексиране кредите и кредите у еврима).

Просечна каматна стопа на нове кредите становништву износила је 13,5% у марту 2023. године (на динарске кредите), односно 7,1% (на евроиндексиране кредите и кредите у еврима).

Просечна каматна стопа на нове орочене депозите привреде је у марту 2023. износила 6,0% на нове динарске депозите, односно 2,3% на нове девизне депозите привреде.

Просечна каматна стопа на штедњу становништва у динарима је у марту 2023. износила 4,8%, а на девизну штедњу 2,6%.

Прилив СДИ је у прва три месеца 2023. године износио 847,9 млн евра и био је за око 40% виши него у истом периоду прошле године.

Вредност динара према еврџ и долару је на крају марта 2023. године износила 1 EUR = 117,2933RSD и 1 USD = 107,5592 RSD.

Девизне резерве су на крају марта 2023. године износиле **21,4 млрд** евра и биле су за 0,9% више него на крају претходног месеца, односно за 49,6% више у односу на март прошле године.

Укупни домаћи **кредити** су у марту забележили међугодишњи раст од 3,7%. Кредити привреди су повећани за 2,0% мг, а кредити становништву за 4,4%.

На нивоу **опште државе** у прва три месеца 2023. године остварен је **фискални дефицит** у износу од 24,9 млрд динара и примарни фискални суфицит у износу од 22,6 млрд динара.

На крају марта 2023. године, **јавни дуг опште државе** достигао је ниво од 51,5% БДП-а, а **јавни дуг централног нивоа власти** износио је 51,0% БДП-а.

У зависности од кретања кључних монетарних и макроекономских фактора из домаћег и међународног окружења, као и глобалне геополитичке ситуације, **НБС ће процењивати да ли има потребе за наставком заостравања монетарних услова и у ком обиму.**

II Монетарна кретања

Међугодишња инфлација у Србији је у априлу 2023. године успорила и износила је 15,1%, док је на месечном нивоу износила 0,7%, што је готово двоструко ниже од просечне месечне стопе забележене у првом тромесечју од 1,2%. Успоравању месечне динамике инфлације у највећој мери је допринео спорији раст цена хране, и то пре свега прерађене хране, што указује на то да су се прилике на тржишту основних животних намирница стабилизовале. Цене енергената су на месечном нивоу у априлу благо смањене, за 0,1%, што је у највећој мери опредељено даљим смањењем цена чврстих горива, док су цене нафтних деривата у просеку, други месец заредом, остале непромењене.

Међугодишње посматрано, у односу на април 2022, цене хране и безалкохолних пића су порасле за 23,1%, при чему међугодишње стопе раста цена и прерађене и непрерађене хране успоравају. Међугодишњи раст цена енергената је у априлу износио 13,1%, при чему је допринос цена нафтних деривата након више од две године прешао у негативну зону и допринео успоравању укупне међугодишње инфлације.

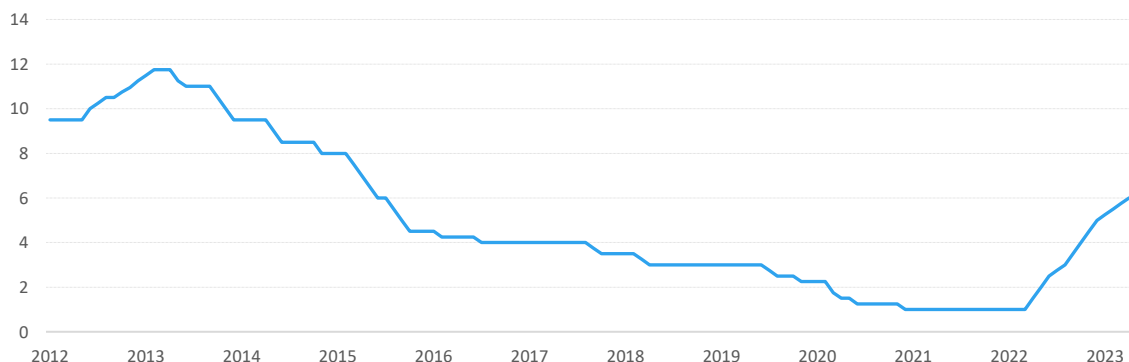
Слична кретања се бележе и код **базне инфлације** (индекс потрошачких цена по искључењу хране, енергије, алкохола и цигарета), с тим да је она и даље на знатно нижем нивоу у односу на укупну инфлацију – **у априлу је успорила на 11,1%.**

Према **пројекцији** НБС, очекује се да ће инфлација у другом кварталу остати на опадајућој путањи, уз знатнији пад у другој половини године.

Референтна каматна стопа НБС

НБС је у мају 2023. године задржала референтну каматну стопу на нивоу од **6,0%** (ниво који је достигнут у априлу 2023). Приликом доношења овакве одлуке, НБС је проценила да је потребно **сагледати пуне ефекте претходно спроведених монетарних мера**, које НБС спроводи од октобра 2021. године, а у складу са очекивањем да ће инфлаторни притисци у наредним месецима почети да се смањују, а осетније од половине ове године. Одлука НБС о непромењеном нивоу референтне каматне стопе је донета у условима **постепеног слабљења трошковних притисака из међународног окружења и решавања проблема у глобалним ланцима снабдевања**. Цене на светским тржиштима енергената такође су смањене, пре свега цене електричне енергије и природног гаса, што ће ослабити трошковне притиске на глобалном нивоу, а што би требало да допринесе и успоравању домаће инфлације у наредном периоду.

Референтна каматна стопа НБС, мај 2023. године (у %)

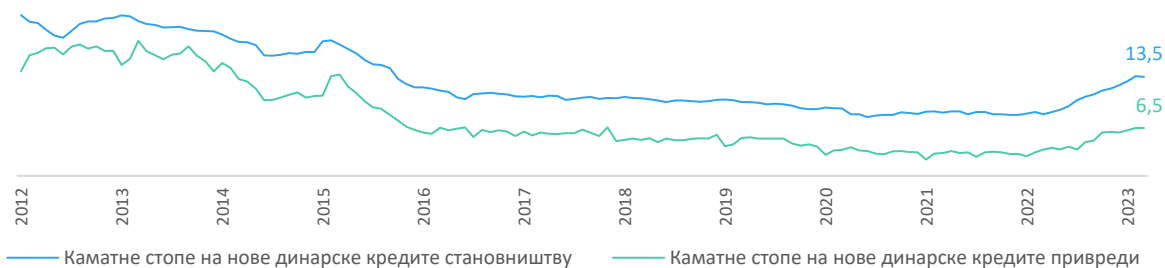
Каматне стопе

Поштравање монетарних услова од октобра 2021. године, праћено је и **растом каматних стопа на нове динарске кредите привреди и грађанима.**

Просечна каматна стопа на нове динарске кредите привреди је у марту 2023. године износила 6,5% и остала је непромењена у односу на претходни месец, док је у односу на исти месец прошле године већа за 2,9 п.п. Просечне каматне стопе на динарске кредите привреди за **обртна средства** и за **инвестиционе кредите** се **нису мењале у односу на претходни месец**, и у марту су износиле **8,4% и 8,3%**, респективно. Међутим, у односу на исти месец прошле године, каматна стопа на динарске кредите привреди за обртна средства повећана је за 4,6 п.п, док је каматна стопа на инвестиционе кредите повећана за 3,2 п.п. Каматна стопа на остале некатегорисане динарске кредите привреди је у марту 2023. износила 2,9% и у односу на претходни месец је смањена за 0,7 п.п, док је у односу на март прошле године повећана за 0,2 п.п.

Просечна каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву је у марту 2023. године износила 13,5% и била је за 0,1 п.п. мања у односу на фебруар, а за 5,1 п.п. виша у односу на март прошле године (када је износила 8,4%). У марту ове године су највише биле просечна **каматна стопа на готовинске кредите у динарима становништву**, која је износила **14,1%** (за 0,2 п.п. нижа у односу на претходни месец, а за 5,1 п.п. виша у односу на март прошле године), као и просечна **каматна стопа на стамбене кредите становништву у динарима**, која је износила 13,1% (за 1,4 п.п. виша него у фебруару, а за 5,7 п.п. виша мг). Просечна **каматна стопа на остале некатегорисане динарске кредите становништву** је у марту 2023. износила **11,4%** и остала непромењена у односу на претходни месец. **Најнижа је просечна каматна стопа на потрошачке кредите у динарима становништву**, која је у марту износила 2,9% и била је за 0,1 п.п. виша у односу на фебруар, а за 1,0 п.п. виша мг.

Каматне стопе на новоодобрене **динарске кредите** становништву и привреди, март 2023. године (у %)

Каматне стопе на евроиндексиране кредите да домаћем тржишту такође бележе раст услед заштравања монетарне политике ЕЦБ-а.

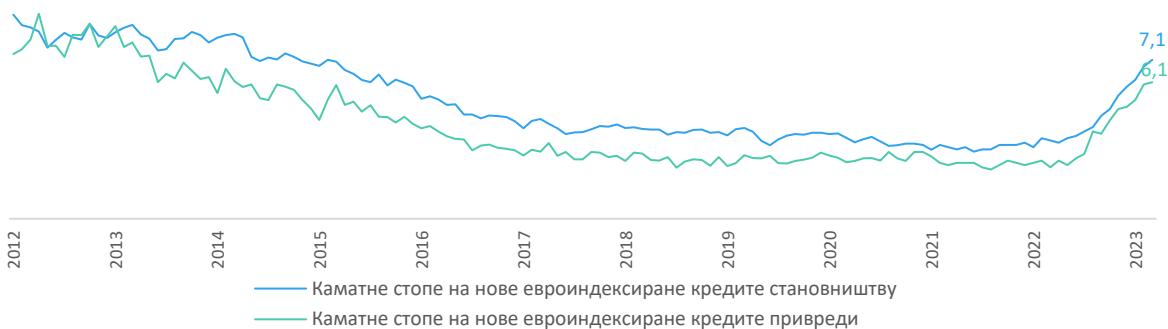
Просечна каматна стопа на евроиндексиране кредите и кредите у еврима привреди је у марту 2023. године износила 6,1%, и за 0,1 п.п. је била виша у односу на претходни месец, а за 3,8 п.п. виша у односу на март прошле године. Највише су просечна **каматна стопа на инвестиционе кредите привреди у еврима** која је износила **6,4% у марту** (за 1,0 п.п. виша у односу на фебруар, а за 4,0 п.п. виша у односу на март 2022), затим просечна **каматна стопа на кредите за увоз у еврима**, која је износила **6,3% у марту 2023** (за 0,2 п.п. виша у односу на фебруар, а за 4,0 п.п. виша мг) и просечна **каматна стопа на кредите за обртна средства привреди у еврима**, која је износила **6,1%** у марту (смањена је за 0,3 п.п. у односу на фебруар, али је за 4,0 п.п. повећана у односу на март прошле године). Просечна **каматна стопа на остале некатегорисане кредите**

привреди у еврима износила је 7,8% и повећана је за 3,1 п.п. у односу на претходни месец, а за 5,6 п.п. у односу на март прошле године, док је просејна каматна стопа на остале некатегорисане динарске кредите индексиране у еврима у марту износила 4,6% и за 0,4 п.п. је повећана у односу на фебруар, а за 2,5 п.п. је повећана мг.

Просечна каматна стопа на евроиндексиране и кредите у еврима становништву је у марту 2023. године износила 7,1% и у односу на фебруар је повећана за 0,3 п.п, док је за 3,6 п.п. виша у односу на март прошле године (када је износила 3,5%). Највише су просечна каматна стопа на потрошачке кредите становништву у еврима, која је у марту износила 6,6% (за 0,1 п.п. виша у односу на фебруар, а за 2,2 п.п. виша мг) и просечна каматна стопа на стамбене евроиндексиране или кредите у еврима становништву, која је у марту износила 6,1% (за 0,3 п.п. је повећана у односу на фебруар, а за чак 3,5 п.п је повећана у односу на март прошле године). Просечна каматна стопа на готовинске кредите у еврима становништву износила је 3,7% у марту 2023. и забележила је месечно смањење од 1,8 п.п, односно међугодишње повећање од 0,7 п.п. Просечна каматна стопа на остале некатегорисане евроиндексиране или кредите у еврима становништву је износила 9,0% у марту и остала је непромењена у односу на фебруар, а за 2,3 п.п. је повећана мг.

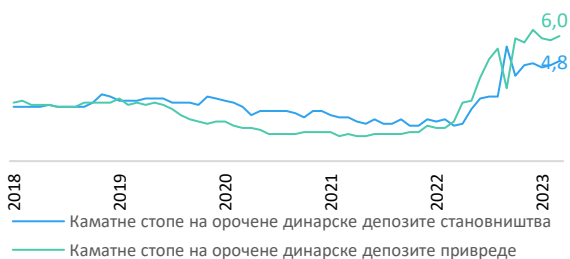
Каматне стопе на новоодобрене евроиндексиране и евро кредите становништву и привреди, март 2023. године (у %)

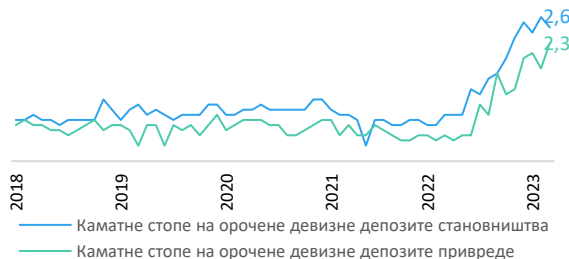
Просечна каматна стопа на нове орочене депозите привреде је у марту 2023. године износила: 6,0% на динарске депозите (за 0,1 п.п. виша у односу на фебруар, а за 4,1 п.п. виша у односу на март 2022. године), односно 2,3% на девизне депозите привреде (за 0,5 п.п. виша у односу на фебруар, а за 1,8 п.п. виша у односу на март прошле године).

Просечна каматна стопа на штедњу становништва је у марту 2023. године износила: 4,8% на динарску штедњу (за 0,2 п.п. виша у односу на фебруар, а за 3,1 п.п. виша у односу на март 2022. године), односно 2,6% на девизну штедњу (за 0,2 п.п. нижа у односу на фебруар, а за 1,8 п.п. виша у односу на март прошле године).

Каматне стопе на орочене динарске депозите становништва и привреде, март 2022. године (у %)

Каматне стопе на орочене девизне депозите становништва и привреде, март 2022. године (у %)

Премија ризика Србије, као и других земаља у региону, под утицајем дешавања у међународном окружењу. Слабљење глобалних трошковних притисака по основу нижих цена енергената и смањење проблема у глобалним ланцима снабдевања утицали су на умерену корекцију наниже глобалне премије ризика почетком године. Међутим, повећана неизвесност на међународном финансијском тржишту услед проблема у пословању одређених банака у САД и Европи довела је до благог раста глобалне премије ризика током марта.

Кредитни рејтинг Србије потврђен је на нивоу ББ+¹ од стране агенција *Fitch* и *Standard and Poor's (S&P)*, уз задржане стабилне изгледе (*Fitch* у фебруару 2023. године и *S&P* у априлу 2023).

Агенција *Fitch* задржала је у фебруару кредитни рејтинг Србије на нивоу ББ+, на корак од инвестиционог, упркос израженим неизвесностима из међународног окружења. Задржани су и стабилни изгледи рејтинга, што је потврда изграђене отпорности домаће економије на бројне глобалне изазове. Агенција је посебно истакла важност очуване стабилности девизног курса у условима повишених геополитичких и осталих међународних ризика, адекватност фискалне политике и виши ниво економске активности мерен БДП-ом по глави становника у односу на земље са истим кредитним рејтингом. Поред тога, наглашени су још једном потврђена отпорност банкарског сектора, висок и адекватан ниво девизних резерви и пуна покривеност текућег дефицита приливима од СДИ, што је посебно важно у условима високих светских цена енергената и укупних ризика који долазе из међународног окружења.

Агенција *S&P* је у априлу задржала кредитни рејтинг Србије на нивоу ББ+ (уз стабилне изгледе), упркос и даље израженим међународним ризицима и последицама геополитичких дешавања по светску економију. Агенција наглашава да је постепеним повећањем референтне каматне стопе спречено даље ширење инфлаторних притисака, као и да су средњорочна инфлациона очекивања остала у великој мери усидрена захваљујући кредибилитету монетарне политике, заштравању монетарних услова и одржаној релативној стабилности девизног курса. Поред тога, агенција је истакла доказани кредибилитет укупне економске политике, повољне перспективе дугорочног раста Србије, фискалну дисциплину, смањене потребе за финансирањем и опадајућу путању јавног дуга. Такође, оцењено је и да је финансијски сектор добро капитализован, ликвидан и профитабилан, као и да је учешће проблематичних кредита у укупним кредитима на минимуму.

Кредитни рејтинг Србије

	Рејтинг	Датум	Активност
<i>Standard & Poor's</i>	ББ+ / стабилни изгледи	10.04.2023.	потврђен рејтинг
<i>Fitch Ratings</i>	ББ+ / стабилни изгледи	17.02.2023.	потврђен рејтинг
<i>Moody's Investors Service</i>	Ба2 / стабилни изгледи	12.03.2021.	повећан рејтинг

Токови капитала из иностранства

Макроекономска и финансијска стабилност, уз структурне реформе, створиле су повољан амбијент за СДИ у Србији, које су секторски и географски диверсификоване и доприносе расту запослености и извозном потенцијалу земље.

Од укупно 18,6 млрд евра СДИ у периоду 2018-2022, преко 10 млрд евра је усмерено у разменљиве секторе, од чега скоро 6 млрд евра у прерађивачку индустрију. Сектори

¹ Неинвестициони (шпекулативни) ниво - постоји способност извршења финансијских обавеза, али је присутан ризик промене пословне климе и економских услова, као и знатан кредитни ризик. Извор: https://www.nbs.rs/sr/finansijsko_trziste/informacije-za-investitore-i-analiticare/kreditni_rejting/

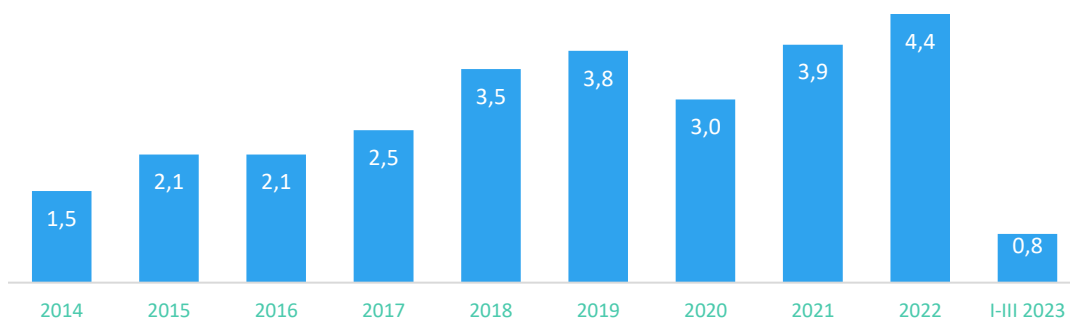

прерађивачке индустрије са највећим приливом СДИ (металска, ауто, прехранбена, гума и пластика) бележе снажан раст запослености, производње и извоза. **Србија је привукла више од половине укупних СДИ у регион Западног Балкана у периоду 2018-2022.**

У првом кварталу 2023. године укупан прилив СДИ износио је 847,9 млн евра (нето 783,9 млн евра), што представља повећање од око 40% у односу на исти период прошле године, када је овај прилив био привремено успорен након избијања сукоба у Украјини. **Готово 70% улагања било је у облику власничког капитала и реинвестиране добити,** што потврђује опредељење страних инвеститора да наставе да инвестирају у Србију. Посматрано по делатностима, највише улагања било је усмерено у прерађивачку индустрију, стручне, научне, иновационе и техничке делатности и грађевинарство.

СДИ у Србији су географски диверсификоване, с растућим учешћем земаља из азијско-пацифичког региона поред ЕУ.

СДИ у Републици Србији (млрд евра)

Водећи глобални инвеститори истичу следеће разлоге који Србију издвајају као добру инвестициону дестинацију: релативну стабилност девизног курса динара према еврџу и у периоду највећих шокова из екстерног окружења, континуитет доказано добрих економских политика, посвећеност спровођењу структурних реформи и континуирано унапређење пословног амбијента, непрекинут инвестициони циклус, висок ниво капиталних инвестиција и диверсификовану извозну базу која доприноси његовој одрживости и у условима ниже екстерне тражње.

Курс динара

Стабилно кретање курса динара према еврџу из 2022. настављено је и у 2023. години. Од фебруара 2023. године су поново јачали апрецијацијски притисци, који су били присутни од маја до краја 2022. године.

Након што је у јануару тражња за девизама на домаћем тржишту била виша од понуде, пре свега услед сезонског раста тражње увозника енергената за девизама, током фебруара и марта понуда девиза вишеструко је надмашила тражњу, што је резултирало јачањем апрецијацијских притисака.

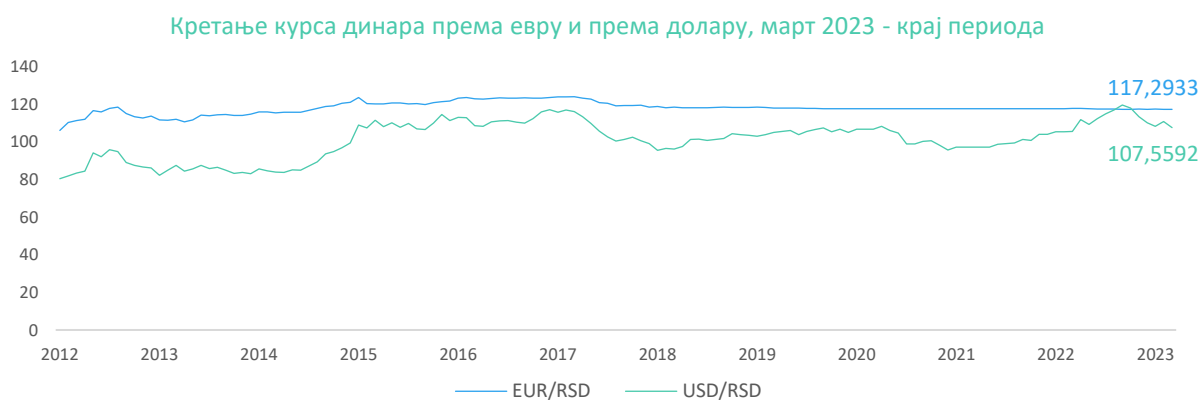
НБС је у првом кварталу 2023. интервенисала у оба смера, ублажавајући притиске на динар, што је допринело да **динар настави релативно стабилно кретање према еврџу** и током првог квартала 2023. Посматрано крајем периода, **вредност динара према еврџу остала је готово**

непромењена, док је услед јачања евра према долару на међународном тржишту **динар према долару ојачао за 2,4%** у првом кварталу 2023.

Расту понуде девиза у првом кварталу 2023. године највише је допринела понуда девиза од стране резидената искључујући увознике енергената, затим висок откуп ефективног страног новца, а током фебруара и марта и продужење позиције банака по основу послова с платним картицама. С друге стране, посматрано на нивоу квартала, предузећа су била нето купци девиза, највећим делом по основу тражње за девизама увозника енергената. Притом, посматрано на нивоу месеца, предузећа су у фебруару била нето продавци девиза, што је неубичајено за овај период године, чему су допринели девизни приливи по основу извоза и СДИ. Умерена тражња за девизама потицала је од нерезидената.

Вредност динара према еврџ и долару је на крају марта 2023. износила: 1 EUR = 117,2933 динара и 1 USD = 107,5592 динара.

Ради одржавања релативне стабилности курса динара према еврџ, НБС је током првог квартала 2023. на МДТ-у интервенисала и на страни куповине и на страни продаје девиза. При томе, у јануару је била нето продавац девиза, док је у фебруару интервенисала само на страни куповине девиза, тако да је, укључујући и нето куповину у марту и куповину у априлу, у прва четири месеца НБС на МДТ-у укупно нето купила 1.065,0 млн евра.

Када је реч о валутама земаља региона у режиму циљања инфлације, према еврџ током првог квартала 2023. највише је ојачала мађарска форинта (5,1%), за којом следе чешка круна (2,7%) и пољски злот (0,3%). Вредност румунског леја није промењена, док је, уз једно смањење референтне каматне стопе у фебруару, једино турска лира ослабила – за 4,4%.

Девизне резерве

Бруто девизне резерве НБС су на крају марта 2023. износиле 21,4 млрд евра, што је највиши ниво бруто девизних резерви крајем месеца од када се прате подаци на овакав начин (од 2000. године). У току марта, бруто девизне резерве повећане су за 184,5 млн евра или 0,9% у односу на фебруар, док су у односу на март прошле године биле веће за 7,1 млрд евра или 49,6%.

Расту девизних резерви у у првом кварталу 2023. допринео је висок прилив капитала на финансијском рачуну, при чему је и дефицит на текућем рачуну био сезонски неубичајено низак за овај период године. Највећи део прилива капитала односио се на успешну продају еврообвезница на међународном тржишту, а затим на СДИ и раст кредитног задужења државе и предузећа, чиме је неутралисан одлив по основу смањења кредитних обавеза банака и трговинских кредита.

Кретање девизних резерви НБС (у млрд евра)

Орочени депозити

Макроекономска стабилност доприноси процесу динаризације у Србији. НБС подстиче процес динаризације кроз обезбеђење ниске и стабилне инфлације у средњем року, очување релативне стабилности девизног курса, унапређење у области управљања девизним ризиком у приватном сектору, као и другим мерама. **Динаризација депозита привреде и становништва је у марту 2023. године износила 40,4%.**

Динарска штедња становништва је у претходне четири године забележила снажан раст (22% у 2018, 31% у 2019, 17% у 2020. и 12% у 2021). Привремено смањење динарске штедње у првим месецима 2022. у условима растуће неизвесности изазване ескалацијом геополитичких тензија на међународном нивоу прекинуто је у јуну, од када се **динарска штедња поново налази на узлазној путањи достижући преткризни ниво.** Од јуна 2022. године динарска штедња континуирано расте, чиме се вратила на ниво пре избијања конфликта у Украјини, што је резултат очуване финансијске стабилности и релативне стабилности девизног курса, чак и у периодима изражене неизвесности на међународном финансијском тржишту. Убрзаном расту динарске штедње доприноси и њена већа атрактивност у односу на девизну штедњу, као и заштравање монетарне политике НБС.

НБС је, на основу своје редовне полугодишње **анализе исплативости штедње за период од децембра 2012. до децембра 2022. године,** још једном потврдила да је **исплативије штедети у динарима него у еврима** и у кратком, и у дугом року. Томе су погодвали остварена и сачувана макроекономска стабилност дужи низ година, одмерене и благовремено донете одговарајуће мере монетарне и фискалне политике, релативно више каматне стопе на динарску штедњу него на штедњу у еврима, као и неопорезивање динарске штедње (док се на камату по основу девизне штедње плаћа порез у износу од 15%).

У последњих десет година, динарска штедња је повећана преко пет пута и крајем 2022. године износила је 96,3 млрд динара. Упркос неповољном утицају различитих глобалних криза у последњих неколико година, укључујући и кризу изазвану пандемијом коронавируса, динарска штедња расте, уз повећање учешћа дугорочних депозита. У десетогодишњем периоду (2012-2022), и **девизна штедња расте, са 8,3 млрд евра крајем 2012. године на 13,7 млрд евра крајем 2022. године.**

Анализа исплативости штедње НБС показује да би **штедиша у домаћој валути на улог од 100.000 динара орочен на годину дана и занављан годишње у периоду од десет година** на крају периода орочења, у децембру 2022. године, добио преко 38.000 динара (готово 330 евра) више од штедише који је у истом периоду на штедњу у еврима положио противвредност истог износа.

ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Анализа НБС о исплативости штедње за период децембар 2012 - децембар 2022.

Врста штедње	Орочавање	Почетни улог	Курс динара*	Доспеће	Курс динара*	Улог на крају периода орочења	
						у RSD	у EUR**
Штедња у RSD	Дец. 2012.	100.000	113,5413	Дец. 2022.	117,3097	154.062	1.313
Штедња у EUR	Дец. 2012.	881	113,5413	Дец. 2022.	117,3097	115.741	987
Разлика у корист динарске штедње						38.320	327

* Просечни месечни средњи курс динара према евр

**За штедњу у еврима, износ након умањења пореза по основу прихода од камате

Штедиша који је од децембра 2021. године штедео у домаћој валути, на уложених 100.000 динара, добио би у децембру 2022. преко 1.500 динара више од штедише који би у истом периоду орочио 100.000 динара у еврима.

Када су у питању депозити орочени на три месеца, штедња у динарима била је исплативија од штедње у еврима у 89% тромесечних потпериода, а код штедње орочене на две године у свих 97 посматраних потпериода. Другим речима, **у периоду од десет година било је исплативије штедети у динарима без обзира на који је рок штедња орочена.**

Анализа НБС о исплативости штедње орочене на годину дана

Врста штедње	Орочавање	Почетни улог	Курс динара*	Каматна стопа (у % р.а.)**	Доспеће	Курс динара*	Улог на крају периода орочења	
							у RSD	у EUR***
Штедња у RSD	Дец. 2021.	100.000	117,5801	1,90	Дец. 2022.	117,3097	101.900	869
Штедња у EUR	Дец. 2021.	850	117,5801	0,73	Дец. 2022.	117,3097	100.389	856
Разлика у корист динарске штедње - орочење на годину дана							1.511	13
Разлика у корист динарске штедње - орочење на три месеца							514	4
Разлика у корист динарске штедње - орочење на две године							3.319	28

*Просечни месечни средњи курс динара према евр

**Просечна пондерисана каматна стопа на динарске и депозите у еврима орочене до једне године-нови послови

***За штедњу у еврима, износ након умањења пореза по основу прихода од камате

Кредити

Успоравање раста домаће кредитне активности током првог квартала 2023. године последица је високе базе из претходне године, доспећа кредита одобрених у оквиру гарантне шеме, као и поштравања монетарне политике ЕЦБ и НБС. **Укупни домаћи кредити су у марту 2023. забележили међугодишњи раст од 3,7%.**

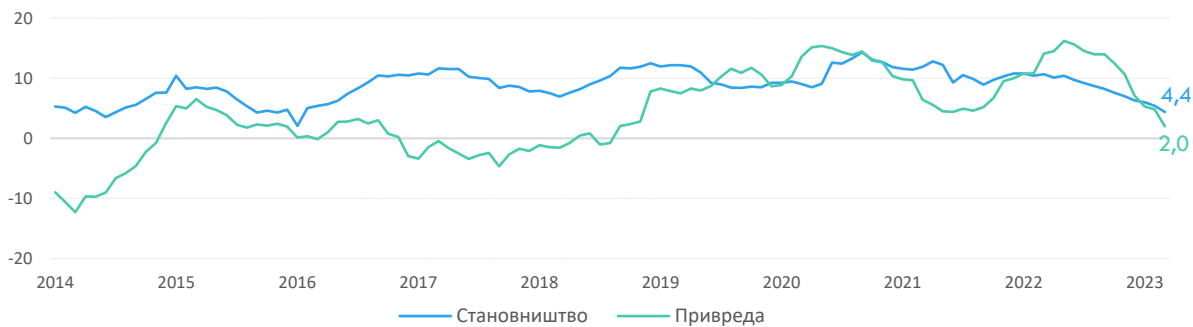
Структура кредита остала је повољна са становишта доприноса привредном расту - **вођена финансирањем обртних средстава и инвестиција код привреде и стамбених кредита код становништва**. Регистровано је **номинално повећање пласмана привреди од 2,0% мг, а кредитна активност становништву порасла је по стопи од 4,4% мг.**

У структури кредита привреди у марту и даље доминирају **кредити за ликвидност и обртна средства са учешћем од 47,4%**, а следе их **инвестициони кредити са учешћем од 40,4%**. Посматрано по величини предузећа, **кредити одобрени микро, малим и средњим предузећима чинили су 60% укупних кредита привреди у марту 2023. године.**

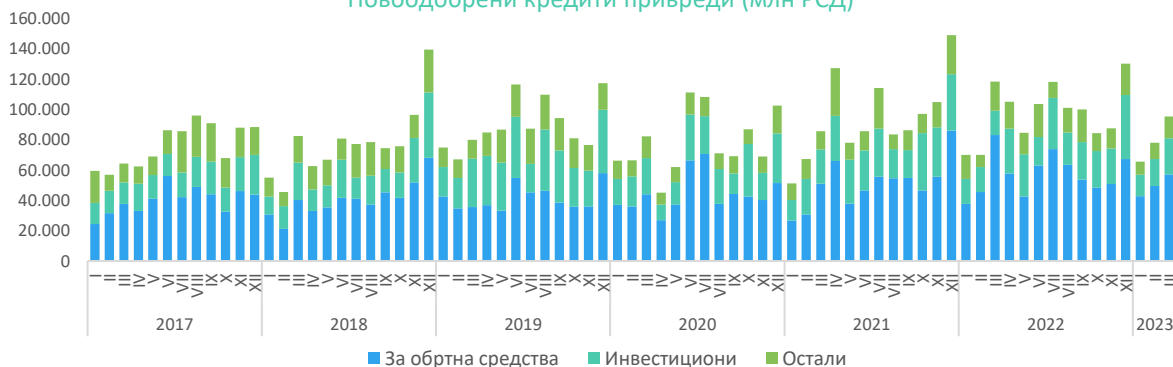
ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Кредити привреди и становништву, март 2023. године (мг. стопе раста, у %)

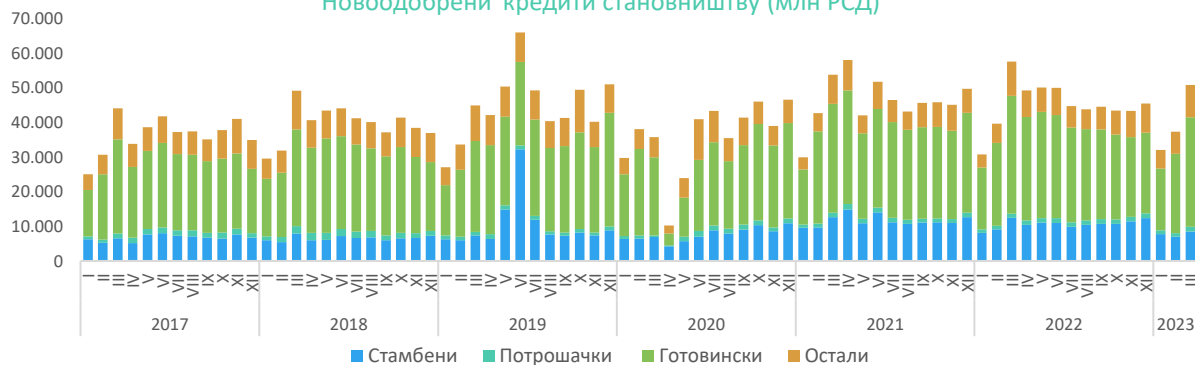
Обим новоодобрених кредита привреди је у марту 2023. године износио 95,3 млрд динара, што је за 22,0% више него у фебруару, а за 19,5% мање у односу на март 2022. године. Предузећа су и у марту 2023. највише користила кредите за ликвидност и обртна средства (59,9%), док се на инвестиционе кредите односило 25,0% новоодобрених кредита привреди у марту 2023.

Новоодобрени кредити привреди (млн РСД)

Обим новоодобрених кредита становништву је у марту 2023. износио 50,7 млрд динара, што је за 36,1% више него у фебруару, а за 11,8% мање у односу на март 2022. године. Међугодишњем смањењу допринело је смањење обима стамбених кредита (-32,4% мг), готовинских кредита (-6,9% мг) и некатегорисаних кредита (-6,4%), док је обим новоодобрених потрошачких кредита повећан за 19,7%. Готовински кредити чинили су 62,3% новоодобрених кредита становништву у марту 2023. године, док се на стамбене кредите односило 16,6% нових кредита становништву.

Новоодобрени кредити становништву (млн РСД)

Последњих година динаризација пласмана становништву имала је изражен тренд раста као резултат снажног пада динарских каматних стопа, ниске и стабилне инфлације, као и мера које

НБС предузима у циљу подршке процесу динаризације - са 35,1% (2012) на **52,8% (март 2023)**. **Динаризација укупних пласмана сектору привреде и становништва је у марту 2023. износила 34,3%.**

У анкети НБС о кредитној активности банака, **банке сматрају да су у првом кварталу 2023. године наставиле с благим поштравањем стандарда по којима су одобравале кредите привреди и становништву.** Поштравање стандарда највећим делом била је последица виших цена извора за кредите (што је у складу са ефектима заоштравања монетарних услова НБС и ЕЦБ-а), а затим и неизвесности у погледу опште економске ситуације, што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика. **Банке очекују наставак сличних тенденција и током другог квартала 2023.** Оцена банака је да су привреда и становништво смањили тражњу за кредитима током првог квартала. **Банке сматрају да су смањене потребе за финансирањем капиталних инвестиција и припајањем/аквизицијом других предузећа** допринеле паду тражње привреде за кредитима, док је код становништва као кључни фактор пада тражње препозната **ситуација на тржишту некретнина и рада (где зараде и запосленост не успевају да испрате раст цена некретнина и каматних стопа).** Опоравак тражње привреде за кредитима очекиван је током другог квартала 2023, док ће код становништва тражња бити усмерена ка динарским кредитима (првенствено готовинским).

Према Извештају Удружења банака Србије за март 2023. године, **укупни банкарски кредити на дан 31. март 2023. године износили су 3,3 млрд динара,** што у односу на 31. март 2022. године представља повећање од 3,8%, а у односу на претходни месец повећање за 0,4%.

Стање дуга по банкарским кредитима (у млн РСД)

Корисник кредита	31.03.2022.	28.02.2023.	31.03.2023.	Индекс	
	1	2	3	4(3/1)	5(3/2)
Правна лица	1.788.463	1.812.985	1.824.365	102,0	100,6
Предузетници	69.254	69.216	69.326	100,1	100,2
Становништво	1.348.519	1.430.759	1.433.554	106,3	100,2
Укупно	3.206.236	3.312.960	3.327.245	103,8	100,4

Спровођење мера за решавање NPL^2 довело је до **значајног смањења апсолутног износа проблематичних кредита** у портфолијима банака. Апсолутни ниво NPL -а је у првом кварталу наставио да мирује, и даље је знатно испод преткризног нивоа. **Учешће NPL у марту 2023. године износило је 3,0%. Основни канали смањења NPL -а били су наплата, отпис и уступање (продаја) трећим лицима.** На крају марта 2023. године **највеће учешће у проблематичним кредитима чинили су сектори становништва (54,0%) и привредних друштава (31,4%).**

Висока капитализованост банкарског сектора у Србији резултат је снажних пруденцијалних мера. Банке поседују значајне резерве капитала што им омогућава да се успешно носе са кредитним ризиком. Поред висине, капитализованост банкарског сектора одликује и солидна структура у којој око **95% чини најквалитетнији основни акцијски капитал.** Високу солвентност банкарског сектора потврђује и показатељ левериџа³, чија је вредност на крају марта износила 10,3%.

Банкарски сектор у Србији одликује и висока ликвидност, чији се показатељи константно крећу на нивоима знатно вишим од регулаторних минимума (ликвидна средства чинила су 41,2% укупне активе банкарског сектора на крају марта 2023. године). О стабилној структури финансирања и ликвидности банкарског сектора говори и **однос кредита и депозита клијената који је на крају марта 2023. године износио 81,0%.**

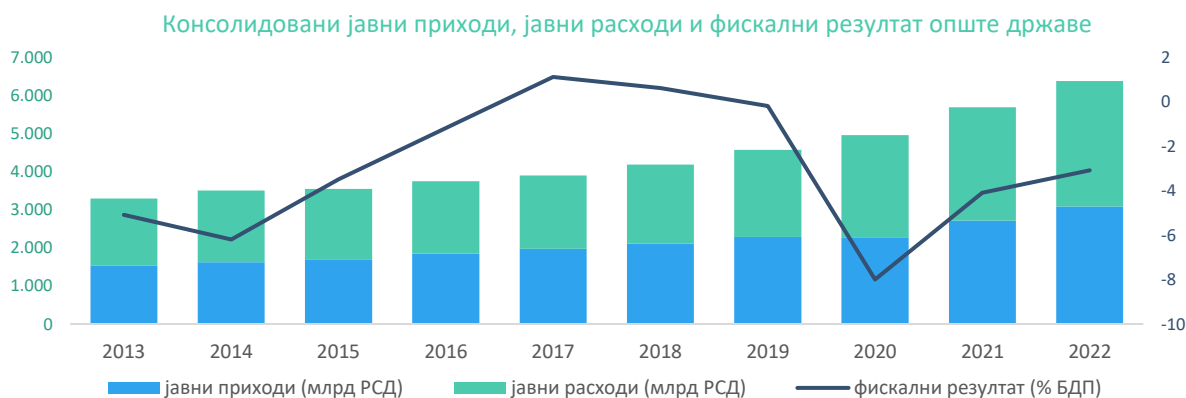
² NPL (non performing loans) – проблематични кредити.

³ Левериџ ратио се обрачунава као количник основног капитала и износа изложености банке, и исказује се као проценат.

III Фискална кретања

У годинама пре пандемије, Србија је елиминисала фискални дефицит, а државне инвестиције достигле су близу 5% БДП-а. У 2022. години је забележен фискални дефицит у износу од 221,2 млрд РСД (3,1% БДП-а). Највећи део дефицита чине средства која су утрошена за набавку енергената чији је пораст цена последица геополитичке кризе и руско - украјинског конфликта. Када би се занемарили спољашњи фактори, дефицит би износио око 0,4% БДП-а. Настављена је динамика смањења фискалног дефицита како у апсолутном износу, тако и у погледу учешћа у БДП-у. Уз то, **остварени дефицит бољи је од планираног за 0,7%**, односно 50,3 млрд динара (очекивани фискални дефицит износио је 3,8% БДП-а).

Учешће дефицита опште државе у БДП-у **пројектује се на 3,3% 2023. године**, у условима и даље очекиваних високих издатака за енергенте, а затим се очекује његово **смањење на око 1,4% у 2025. години**.

Крајем 2022. усвојен је нови сет фискалних правила којим се одређује циљани средњорочни фискални дефицит, као и максимални однос дуга према БДП-у и где се посебним фискалним правилима утврђују ограничења расхода за пензије и зараде у државном сектору.

Општа фискална правила (примењиваће се од доношења закона о буџету Републике Србије за 2025.):

- дуг сектора државе, укључујући обавезе по основу реституције, неће бити већи од 60% БДП;
- циљани средњорочни дефицит је 0,5% БДП.

Уколико је дуг сектора државе изнад 60% БДП, фискална позиција сектора државе мора бити уравнотежена, тако да дефицит износи највише 0% БДП.

Уколико је дуг сектора државе између 55% и 60% БДП, дефицит износи највише 0,5% БДП.

Уколико је дуг сектора државе између 45% и 50% БДП, дефицит износи највише 1,5% БДП.

Уколико је дуг сектора државе испод 45% БДП, дефицит неће прећи износ од 3% БДП.

Посебна фискална правила (примењиваће се од доношења закона о буџету Републике Србије за 2023.):

- учешће плата сектора државе у БДП до 10%;
- индексирање пензија зависно од њиховог учешћа у БДП.

Уколико су укупни расходи за пензије и новчани износ као увећање за пензију мањи од 10% БДП, пензија ће се ускладити према намени просечне зараде без пореза и доприноса.

Уколико су укупни расходи за пензије и новчани износ као увећање за пензију $\geq 10\% < 10,5\%$ БДП, пензија ће се ускладити са збиром половине процента промене просечне зараде без пореза и доприноса и половине процента промене потрошачких цена.

Уколико су укупни расходи за пензије и новчани износ као увећање за пензију $\geq 10,5\%$ БДП, пензија ће се ускладити према промени потрошачких цена.

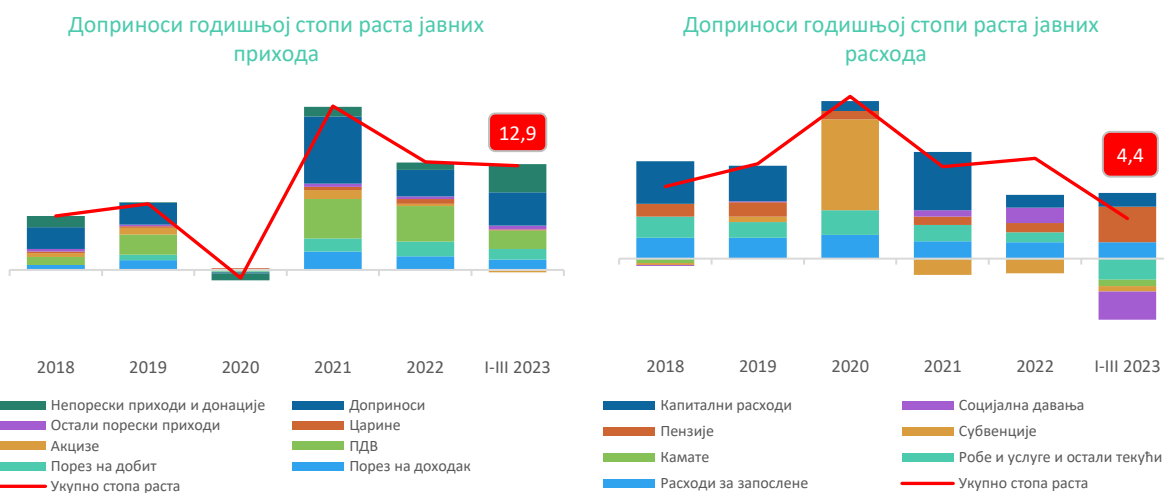
Фискални резултат опште државе

На нивоу опште државе у прва три месеца 2023. године остварен је фискални дефицит у износу од 24,9 млрд динара и примарни фискални суфицит у износу од 22,6 млрд динара.

У периоду јануар - март 2023. године, приходи консолидованог буџета опште државе износили су 772,9 млрд динара и остварили су номинални раст од 12,9%, односно реални пад од 2,7%, у односу на период јануар-март 2022. године, док су расходи износили 797,9 млрд динара и забележили су номинални раст од 4,4% и реални пад од 10,0% мг.

У структури консолидованих прихода опште државе, у периоду јануар - март 2023. године, као и до сада, доминирали су социјални доприноси (30,9%) и приходи од пореза на додату вредност (25,5%), док су најмање били заступљени приходи од царина (2,5%). С друге стране, у структури консолидованих расхода опште државе, у истом периоду, доминирали су расходи за запослене (23,2%), као и расходи за социјална давања, пре свега пензије (23,4%).

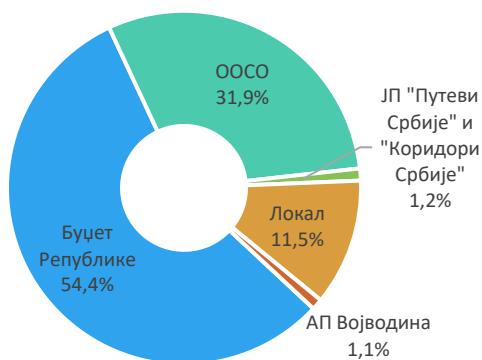

Фискални резултат опште државе по нивоима власти

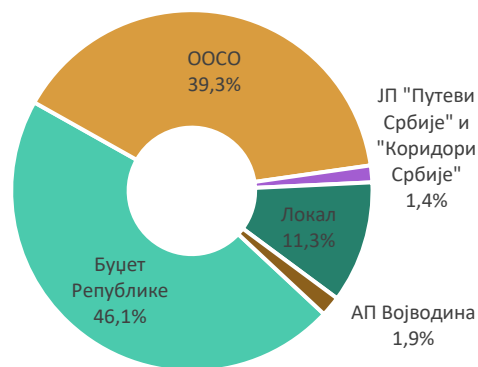
Посматрано по нивоима власти, у републички буџет се слива највећи део јавних прихода (54,4% у периоду јануар - март 2023. године), а такође одлази и највећи део јавних расхода (46,1% у истом периоду).

Структура консолидованих јавних
прихода по нивоима власти,
јануар - март 2023. године

Структура консолидованих јавних
расхода по нивоима власти,
јануар - март 2023. године

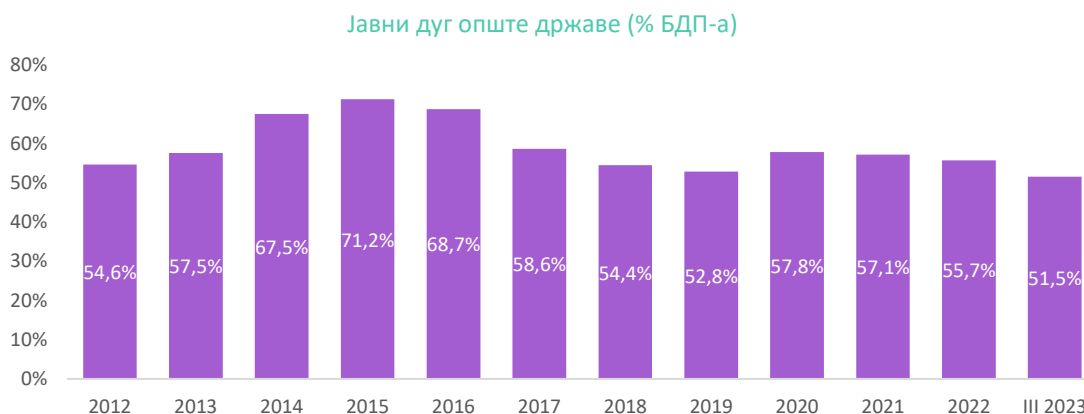
У првом кварталу ове године остварен је дефицит републичког буџета у износу од 28,6 млрд динара, што је боље од буџетског плана за 46,3 млрд динара, с обзиром да је планиран дефицит у износу од 74,9 млрд динара.

Приходи су остварени у износу од 421,9 млрд динара, **а расходи** су извршени у износу од 450,6 млрд динара.

Само у марту је остварен дефицит у износу од 25,6 млрд динара. Током марта наплаћени су **приходи** у износу од 141,2 млрд динара, од чега су порески приходи износили 124,4 млрд динара. Највећи део пореских прихода односи се на уплату ПДВ-а у износу од 71,6 млрд динара и акциза у износу од 19,2 млрд динара. Непорески приходи остварени су у износу од 15,4 млрд динара, а прилив донација у марту износио је 1,4 млрд динара. **Расходи су извршени** у износу од 166,8 млрд динара. Расходи за запослене, у марту, су износили 33,4 млрд динара, капитални издаци 34,3 млрд динара, трансфери ООСО 19,5 млрд динара, а исплата субвенција 18 млрд динара.

Јавни дуг опште државе и централног нивоа власти

Јавни дуг се враћа на силазну путању и остаје у оквирима Мастритшког критеријума од 60% БДП-а. **На крају марта 2023. године, учешће јавног дуга општег нивоа државе у БДП-у износило је 51,5%.**

Учешће јавног дуга централног нивоа власти у БДП-у је на крају марта 2023. године износило 51,0%. Јавни дуг централног нивоа власти у марту 2023 године у односу на фебруар повећан је за 35,9 млрд динара и износио је 4.134,9 млрд динара (35,3 млрд евра).

Извор података

1. Народна банка Србије, https://nbs.rs/sr_RS/indeks/
2. Удружење банака Србије, <https://www.ubs-asb.com/>
3. Министарство финансија Републике Србије, <https://www.mfin.gov.rs/>
4. Управа за јавни дуг Републике Србије, <http://www.javidug.gov.rs/>

